

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Super Primam Epistolam Beati Petri Apostoli.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

de mundi percussione lugeat, quem finiri eisdem suis percussione non ignorat. Qui ergo, appropinquante mundi fine, non gaudet, amicum se illius esse testatur, & per hoc inimicus Dei esse convincitur. Optandum est autem amicis Dei citius de hoc mundo pergere, & ad gaudia caelestis patriae, quam diligunt, breviori via pervenire. Quibus enim malis non mundus urgetur? Quae nos tristitia, quae adversitas non angustat? Quid est vita mortalis, nisi via? Et quale sit, fratres mei, perpendite, in labore viae lassescere, & tandem eandem viam nolle finiri? Calcari, fratres, mundus debet ac despici, qui in annis prioribus velut in juventute viguit, ad propagandam humani generis prolem robustus fuit, salute corporum viridis, opulentia rerum pinguis. At nunc ipsa sua senectute deprimitur, & quasi ad vicinam mortem molestis incrementibus urgetur. Nolite ergo, fratres mei, diligere, quem videtis diu stare non posse: precepta Apostolica in animo ponite, quibus nos admonet, dicens: *Nolite diligere mundum, neque ea, quae in mundo sunt: quia si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo.* Relinquat igitur omnia qui potest, qui autem relinquere omnia non potest, laet lacrymis maculas peccatorum, eleemosynis tergat, sacris hostiis expiet. Singulariter namque ad absolutionem nostram oblata cum lacrymis, & benignitate mentis sacri altaris hostia suffragatur: quoniam is, qui in se surgens a mortuis, jam non moritur, adhuc per hanc in suo mysterio pro nobis iterum patitur. Nam quoties hostiam ei suae passionis offerimus, toties nobis absolutionem nostram passionis illius reparamus. Nolite ergo, fratres mei, possidere per desiderium, quae adhuc minimè reliquistis per usum. Spem in solo Redemptore figite, ad aeternam patriam mente transite. Si enim in hoc mundo nihil amando possidetis, etiam possidendo cuncta reliquistis.

CAPUT IX.

Qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam ejus a morte, & operis multitudinem peccatorum.

De admo- **B**enatus Job dicit: *Benedictio perituri super me venientis peccatoribus.* Benedictio quippe perituri super eum venit, qui peccatoris interitum preveniens, eum sanctis exhortationibus a culpa fovea reducit. Si enim magnae mercedis est eripere carnem a morte quandoque morituram, multo majoris est meriti liberare animam a morte in caelesti patria sine fine victuram.

Finis Exposit. super Epist. B. Iacobi Apost.

INCIPIUNT CAPITULA DE PRIMA EPISTOLA BEATI Petri Apostoli.

- 1 *In hereditatem incorruptibilem, & incontaminatam.*
 - 2 *In quem desiderant Angeli prospicere.*
 - 3 *Propter quod succincti lumbos mentis vestrae.*
 - 4 *Nemo vestrum patiatur quasi homicida.*
 - 5 *Vnusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum.*
 - 6 *Si quis loquitur quasi sermones Dei.*
 - 7 *Tempus est, ut incipiat iudicium a domo Dei.*
- ¶** *Pascite, qui in vobis est, gregem Dei.*

INCIPIT EXPOSITIO SUPER PRIMAM EPISTOLAM

Beati Petri Apostoli.

CAPUT I.

Regeneravit nos in spem vivam, &c. in hereditatem incorruptibilem.

ARENT corda hominum, quae in huius saeculi spe peritura plantata, fiduciam aeternitatis non habent: vident autem quae illi hereditati inhererent, de qua Petrus Apostolus dicit: *Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui secundum magnam misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam, per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis, in hereditatem incorruptibilem, & incontaminatam, & immarcescibilem, conservatam in caelis.* Tantò enim verius quique videntes sunt, quando in hereditatis immarcescibilis forte cogitationis radicem figunt. Quisquis itaque intrinsecus arere formidat, arentia extrinsecus huius mundi desideria fugiat: & aeternam patriam appetens, in interna cordis plantatione virescat.

CAPUT II.

In quem desiderant Angeli prospicere.

Quoniam de Deo per primum Ecclesiae praedicatorum dicitur: *In quem desiderant Angeli prospicere.* Sunt nonnulli, qui nequaquam Deum videre vel Angelos suspicantur, & tamen dictum per Veritatis sententiam scimus: *Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, qui in caelis est.* Numquid ergo aliud Veritas, aliud Praedicator insinuat Veritatis? Sed si sententia utraque confertur; quia sibi nequaquam discordat, agnoscat. Deum quippe Angeli & vident, & videre desiderant, & intueri sentiunt, & intuentur: si enim sic videre desiderant, ut effectu sui desiderij minimè perfruantur, desiderium sine fructu anxietatem habet, & anxietas poenam. Beati verò Angeli ab omni poena anxietatis longè sunt: quia nunquam simul poena, & beatitudo conveniunt. Rursus, cum eos dicimus Dei visione satiari, quoniam & Psalmista ait: *Satisabor dum manifestabitur gloria tua: considerandum nobis est, quia satietatem solet fastidium subsequi.* Utergo rectè sibi utraque conveniant, dicat Veritas: *Quia semper vident: dicat praedicator egregius: Quia semper videre desiderant.* Ne enim sit in desiderio anxietas, desiderantes satiantur: ne autem sit in satietate fastidium, satiati desiderant. Et desiderant igitur sine labore, quia desiderium satietas comitatur: & satiantur sine fastidio, quoniam ipsa satietas ex desiderio semper accenditur.

CAPUT III.

Propter quod succincti lumbos mentis vestrae, &c.

Malum luxuriae aut cogitatione perpetrata, aut de luxuria opere. Per Moysen verò luxuria perpetrata, resurgens per Auctorem verò munditiae, luxuria damnatur. Hinc est enim quòd discipulus primus Ecclesiae Pastor dicit: *Propter quod succincti lumbos mentis vestrae, sobrii perfectè sperate in eam, quae*

S. GREGORII IN TOMAS

offeritur vobis, gratiam. Lumbos enim carnis succingere, est luxuriam ab effectu refrænare. Lumbos verò mentis succingere, est hanc etiam à cogitatione refringere.

CAPUT IV.

1. Petr. 4. d. *Nemo vestrum patiatut quasi homicida.*

De patientia in injuriis ferendis. **S**ancti viri, cum persecutionem foris intrusque patiuntur, non solum in Dei injuriis minimè excedunt, sed neque contra ipsos adversarios contumeliosa verba jaculantur. Quod dux bonorum rectè Petrus admonet, dicens: *Nemo vestrum patiatut quasi homicida, aut fur, aut maledicus.* Maledicus enim patitur, qui passionis suæ tempore, in sui salutem injuriam persecutoris effrænatur.

CAPUT V.

1. Petr. 4. d. *Vnusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, &c.*

Qualiter quisque gratiam, quæ habet, impartire debeat. **U**nusquisque virtutes, quas accepit, debet aliis impartire: & bonum, quod alter habet, alteri debet impendere: ut qui terrenam substantiam accepit, indigentis proximi inopiam sublevet: qui doctrinæ gratia plenus est, ignorantis proximi tenebras verbo suæ prædicationis illustret: qui temporali potestate subnixus est, oppressos à molestiis revelet: qui prophetia spiritu plenus est, à vita proximi mala imminente, bona suadendo, declinet: qui gratiam curationis accepit, intercessione sua salutem infirmantium piè & humiliter impendat: qui à terrenis actibus liberi soli Deo vacare meruit, pro delinquentibus proximis exoret. Fit autem sæpe, ut qui terrena substantia nimis occupatur, orationis quantum debet non invigilet: & fit plerumque ut is, qui ad exorandum Dominum cunctis mundi oneribus exutus vacat, sustentationem vivendi non habeat. Dives igitur alimentum & vestimentum pauperi porrigat, & pauper orationem suæ animæ divitis impendat. Alius mihi verbum prædicationis exhibet, & lumine veritatis ex corde meo ignorantia tenebras expellit: ego autem illi quia fortasse à mundi hujus potente opprimitur, solatium meæ defensionis impartior, & hunc de violentis manibus evello. Unde bene primus Pastor admonet, dicens: *Estote prudentes, & vigilate in orationibus, ante omnia mutua in vobismetipsis charitatem continuam habentes: quia charitas operum multitudinem peccatorum: hospitales invicem sine murmurationibus, unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes.* Sic enim Creator noster, ac Dispositor cuncta moderatur, ut dum singula quæque sunt omnium, interposita quadam charitatis necessitudine, fiant omnia singulorum: & unusquisque sic, quod non accepit in altero possideat, ut ipse alteri possidendum, quod accepit, humiliter impendat. Hinc per Paulum dicitur: *Per charitatem servite invicem.* Tunc enim nos charitas à jugo culpæ liberis reddit, cum vicissim nos nostro servitio per amorem subjicit, cum & aliena bona nostra credimus, & nostra quasi aliis sua offerentes exhibemus. Quia enim bona nostra non à nobis sunt, sed ab eo hæc accepimus, à quo factum est, ut essemus, tantò nobis ea non debemus retinere privata, quantò nobis ea conspicimus ab auctore nostro ad communem utilitatem data. Unde rectè Petrus in exhortatione hujus rei subdidit, dicens: *Sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei.* Tunc namque bene multiformis gratia Dei dispensatur, quando acceptum donum, & ejus, qui hoc non ha-

bet, creditur, quando propter eum, cui impenditur, sibi datum putatur. Unde adhuc Petrus adjecit: *Si quis loquitur, quasi sermones Dei: si quis ministrat, tanquam ex virtute, quam administrat Deus: ac si apertè dicat: Humiliter impendite bonum proximis: quia scitis vos, non à vobis esse quod habetis,*

CAPUT VI.

Si quis loquitur, quasi sermones Dei. 1. Petr. 4. c.

Qui verba Dei non loquuntur humiliter, considerare debent quod per primum Pastorem scriptum est: *Si quis loquitur, quasi sermones Dei.* Qui ergo verba, quæ proferunt, ex propriis non habent, cur quasi de propriis tument? Iterum scriptum est: *Sicut ex Deo coram Deo in Christo loquimur.* Ex Deo enim coram Deo loquitur, qui prædicationis verbum, quoniam à Deo accepit, intelligit, & placere per illud Deo non hominibus quærit. Rursus scriptum est: *Abominatio Domini est omnis arrogans:* quia videlicet dum in verbo Dei gloriam propriam quærit, jus dantis invadit: eumque laudi suæ postponere nequaquam metuit, à quo hoc ipsum, quod laudatur, accepit.

De iis, qui verbum Dei administrant. *Cura past. par. 3. c. 25. post med. 2. Cor. 12. Prov. 16.*

CAPUT VII.

Tempus est, ut incipiat judicium à domo Dei. 1. Petr. 4. d.

Ex electorum vita nunc & labore cognoscere possumus, si emendari, dum tempus est, nonolumus, quanta potest animadversione feriamur. Electos quippe Dei cernimus, & pia agere, & crudelia multa tolerare. Electorum quippe est hic contenti, ut ad præmia debeant æternæ hereditatis erudiri. Electorum est hic flagella percipere, quibus servatur de æternitate gaudere. Hinc ad Joannem dicitur: *Ego quos amo, arguo, & castigo.* Hinc Petrus ait: *Tempus est, ut incipiat judicium à domo Dei.* Ubi mox admirando subjunxit: *Si autem premium à nobis, quis finis eorum, qui non credunt Dei Evangelio?* Hinc ergo colligitur, districtus judex quanta feriat illic districtione quos reprobat, si hic sic cruciat quos amat.

De iis, qui nihil hic patiuntur pro Deo. *In expos. B. Job. 1. 9. c. 35. circa med. Apoc. 3.*

CAPUT VIII.

Pascite, qui in vobis est, gregem Dei. 1. Petr. 5. a.

Nonnulli curam gregis suscipiunt, qui cum curare corporalia funditus negligunt, subditorum necessitatibus minimè concurrunt. Quorum nimirum prædicatione plerumque despiciunt: quia dum delinquentium facta corripiunt, sed tamen eis necessaria præsentis vitæ non tribuunt, nequaquam libenter audiunt. Regentis etenim cor doctrinæ sermo non penetrat, si hunc apud ejus animum, manus misericordiae non commendat. Unde primus Pastor sollicitè admonet, dicens: *Seniores, qui in vobis sunt, obsecro, consenior & testis Christi passionum, qui & ejus que in futuro revelanda est gloria communicator: pascite, qui in vobis est, gregem Dei.* Qui in hoc loco utrum passionem cordis an corporis suaderet aperuit, cum subjunxit: *Providentes non coactè, sed spontaneè secundum Deum: neque turpis lucri gratia, sed voluntariè.* Quibus profectò verbis pastoribus præcavetur, ne dum subditorum inopiam satiant, se mucrone ambitionis occidant: ne cum per eos carnis subditiis reficiuntur proximi, ipsi remaneant à celesti pane jejuni. Hanc pastorum sollicitudinem Paulus excitat, dicens: *Qui* 1. Tim. 5.

De prelatiis qui subditis corporalia procurare negligunt. *Cura past. par. 2. c. 7. longè post med. 1. Petr. 5.*

Ibidem.

suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior. Unde rectori necesse est, ut interiora possit infundere, innoxia cogitatione etiam exteriora providere. Sic itaque pastores erga interiora subditorum suorum studia fervent, quatenus in eis exterioris quoque vite providentiam non relinquunt. Nam quasi jure, ut diximus, a percipienda predicacione gregis animus frangitur, si exterioris cura subsidij a pastore negligatur.

Finis expositionis super Epistolam primam B. Petri.

INCIPIUNT CAPITULA B

DE EPISTOLA II. BEATI

Petri Apostoli.

- 1 Ministrare in abstinentia patientiam.
- 2 Habemus firmiorem propheticum sermonem.
- 3 Deus Angelis peccantibus non pepercit.
- 4 Loth aspectu, & auditu justus erat.
- 5 Balaam asina corripuit.
- 6 Paulus secundum datam sapientiam scripsit vobis.

INCIPIT EXPOSITIO

SUPER EPISTOLAM II. B.

Petri Apostoli.

CAPUT I.

2. Pet. 1. 1. Ministrare in scientia abstinentiam, in abstinentia autem patientiam.

De abstinentibus. Cura past. par. 3. c. 20. procul a pr.

ABSTINENTES sollicitè semper debent considerare, ne cum gula vitium fugiunt, acriora his vitia quasi ex virtute generentur; ne cum carnem macerant, ad impatientiam spiritus erumpat. Unde Petrus admonet, dicens: *Ministrare in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam.* Mentis enim abstinentium plerumque impatientia à sinu tranquillitatis excutit. Et ideo cum dixisset: *In scientia autem abstinentiam*, protinus vigilanter adjunxit, dicens: *In abstinentia autem patientiam.* Deesse quippe abstinentibus patientiam prævicit, quæ eis, ut adesset, admonuit: quia nulla virtus est quod caro vincitur, si spiritus ab ira superatur.

CAPUT II.

2. Pet. 1. 7. Habemus firmiorem propheticum sermonem.

Quod Prophetæ, & verus testamentum sit nostre fidei fundamentum. Hom. 4. c. 15. in Ezec. multo ante med.

IN constructione tabernaculi, ut argenteæ columnæ interius immobiles starent, ærei paxilli exteriori fixi, funes quibus ligarentur, continebant: quia videlicet tanquam paxilli Patres testamenti veteris, & Prophetæ, ante tempus sanctæ Ecclesiæ, id est, exteriori fixi fuerunt: qui columnas interius in ea stantes, id est, sanctos Apostolos, & Prædicatores funibus verborum suorum in soliditate fidei stringerent, atque ligarent: quia dum cælestia mysteria ventura prædicant, hæc postquam ostensa sunt, om-

nibus credibilia fecerunt, & per eorum prædicacionem Apostoli sancti, Dominicæ incarnationis mysterium firmiter, & perfectè crediderunt. Unde rectè quoque ipse primus Apostolorum, magna scilicet veri tabernaculi columna loquitur, dicens: *Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bene facitis attendentes quasi lucerna lucenti in caliginoso loco.* In quibus verbis indicat, quantum ad altiora surrexit ex cacumine, ubi religata persistat in fide. Scriptura autem prophetici sermonis, in tenebris vite presentis facta est nobis lucerna, & lumen itineris. Unde Psalmista dicit: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, Domine, & lumen semitis meis.* Quæ tamen lucerna prophetici sermonis, jam quidem intelligentibus lucet, sed adhuc non intelligentibus cooperta allegoriarum obscuritatibus permanet. Unde etiam per Psalmistam de eisdem dictis Prophetarum dicitur: *Tenebrosa aqua in nubibus aeris:* quia videlicet occulta est scientia in Prophetis.

CAPUT III.

Deus peccantibus Angelis non pepercit. 2. Pet. 2. 4.

QUANTUM ad sublimitatem cæli, hujus aëris spatium non immeritò potest infernus dici. Unde cum apostatæ Angeli à cælestibus sedibus in hoc caliginoso aëre sunt demersi, Petrus Apostolus dicit: *Deus peccantibus Angelis non pepercit, sed carceribus caliginosis inferni retrudens, tradidit in judicio cruciandos reservari.* Quantum igitur ad celsitudinem cæli, aër iste caliginosus infernus est; sic etiam, quantum ad ejusdem aëris altitudinem, terra, quæ inferiùs est, intelligi & infernus profundus potest. Malignus itaque spiritus de superioribus in hæc inferiora dejectus, ne ad cælestia evolare prævaleat, pænæ suæ pondere coarctatur, hic quasi in carcere astringitur: quia tentare bonos, quantum desiderat, prohibetur, ut & implere mala, quæ appetit, nequeat, superna districtione angustatur.

CAPUT IV.

Loth aspectu, & auditu justus erat. 2. Pet. 2. 6.

NON est valde laudabile bonum esse cum bonis, sed bonum esse cum malis. Sicut enim gravioris est culpæ, inter bonos bonum non esse: ita immensi est præconij bonum etiam inter malos extitisse. Hinc Petrus magis Loth laudibus extulit: quia bonum inter reprobos invenit, dicens: *Et justum Loth oppressum à nefandorum injusta conversatione eripuit.* Aspectu enim, & auditu justus erat, habitans apud eos, qui de die in diem animam justis iniquis operibus cruciabant. Qui nimirum cruciari non posset, nisi prava propinquoꝝ opera & audiret, & cerneret. Et tamen aspectu justus dicitur: quoniam iniquorum vita, non delectando justis aures atque oculos, sed feriendo tangebatur. Hinc Paulus discipulis ait: *In medio nationis prava, & perversa, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo.* Hinc Angelo Pergami Ecclesiæ dicitur: *Scio ubi habitas, ubi sedes est Sathana, & tenes nomen meum, & non negasti fidem meam.* Hinc sancta Ecclesia sponsi voce laudatur, cum ei in amoris Cantico dicitur: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Bene ergo justus Loth inter iniquos vixisse dicitur, ut juxta sponsi præconium inter spinas lilium crevisse monstraretur.

S. GREGORIUS
MAGNUS
TOMUS